

Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.
Varastokatu 3, 4. krs
33100 Tampere
pirkanmaa@sll.fi

ALOITE
11.4.2011

Virtain luonnonsuojeluyhdistys ry.
c/o Larissa Heinämäki
Rantatie 43
34800 Virrat
larissa.heinamaki@phpoint.fi

Metsähallitus

Asia: Aloite Virtain Vaskisaloon virkistysmetsän suojelemiseksi

Esitämme, että Metsähallitus suojelee Virtain Vaskisaloon virkistysmetsän (kartta, liite 1). Alueen pinta-ala on arviolta noin 40 hehtaaria. Vaskisalo on sekä luonnon monimuotoisuuden että virkistyskäytön kannalta merkittävä kohde, jonka arvot säilyvät parhaiten, jos alue suojellaan. Metsähallitus voisi ensi vaiheessa siirtää Vaskisaloon hallinnan metsätaloudelta luontopalveluille ja perustaa alueesta suojelumetsän. Tulevaisuudessa alueesta voitaisiin mahdollisuuksien mukaan perustaa myös lakisääteinen luonnonsuojelualue.

Huomattava osa Vaskisaloon metsistä täyttää Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSON luonnontieteelliset valintaperusteet. Alueella on myös edustavaa rantaluontoa ja siellä elää uhanalainen, vaarantuneeksi luokiteltu ja erityisesti suojeltava liito-orava. Tämän aloitteen liitteenä 2 olevassa raportissa on seikkaperäinen kuvaus Vaskisaloon luontoarvoista sekä lisäksi valokuvia (liite 3) kohteesta.

Vaskisalo oli aiemmin Metsähallituksen luonnonhoitometsä. Luonnonhoitometsien lakkauttamisen jälkeen alueesta perustettiin virkistysmetsä vuoden 2004 luonnonvarasuunnitelmassa. Myös Pirkanmaan I maakuntakaavassa Vaskisalo on merkitty VR- eli virkistysalueeksi. Koska alueen luontoarvot ovat jatkuvasti vain lisääntyneet – hakkuita ei ole tehty – ja Etelä-Suomen metsien suojelutilanne on edelleen riittämätön, Vaskisaloon suojelu olisi erittäin tervetullut ratkaisu.

Toivomme saavamme vastauksen aloitteeseemme.

Tampereella 11.4.2011

Timo Tamminen
puheenjohtaja
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Anni Kytömäki
sihteeri
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Larissa Heinämäki
puheenjohtaja
Virtain luonnonsuojeluyhdistys ry.

XXXXX
sihteeri
Virtain luonnonsuojeluyhdistys ry.

Liitteet

1. Vaskisalons kartta
2. Raportti maastokäynnistä
3. Valokuvia

Jakelu

Metsähallitus

Länsi-Suomen metsätalousalue

- aluejohtaja Heikki Savolainen
- maankäyttö- ja ympäristöpäällikkö Antti Maukonen
- tiimiesimies Ilkka Korhonen

Etelä-Suomen luontopalvelut

- vastaava suojelubiologi Panu Kuokkanen

Tikkurila

- metsätalousjohtaja Hannu Jokinen
- luontopalvelujohtaja Rauno Väisänen

Tiedoksi

Pirkanmaan ely-keskus

- osastopäällikkö Mari Rajala
- ylitarkastaja Auli Suvanto

Ympäristöministeriö

- neuvotteleva virkamies Ilkka Heikkinen
- ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander

Liite 2.

Raportti maastokäynnistä
Juho Kytömäki 7.2.2011

Vaskisalo (Virrat)

Yleistä

Vaskisalo on noin 40 hehtaarin suuruinen, valtion omistama metsäalue Virroilla. Vaskisalo on saari Vaskivedessä Virtain keskustan etelälounaispuolella, ja valtion omistama alue sijaitsee saaren eteläosassa. Vaskisaloon on vedetty tie siltoineen itäpuoliselta mannerrannalta. Valtionmaan halki kulkee pieni tie luode–kaakko -suunnassa saaren kaakkoiskärjessä oleville mökeille.

Metsähallitus on perustanut Vaskisalon valtionmaasta virkistysmetsän vuoden 2004 Länsi-Suomen luonnonvarasuunnitelmassa. Vaskisalo oli aiemmin luonnonhoitometsä, mutta Metsähallitus on lakkauttanut koko maankäyttöluokan vuosituhannen vaihteessa. Luonnonhoitometsästä muistuttavat vielä muutamat vanhat opaskyltit Vaskisalon tien varressa. Pirkanmaan I maakuntakaavassa Vaskisalo on varattu virkistysalueeksi (VR).

Vaskisalossa on yksi alue-ekologisen suunnitelman arvokas luontokohde ja kolme pientä METSO-ohjelman I-vaiheessa paikannettua kohdetta. AE-luontokohde ja METSO-kohteet ovat metsätalouden ulkopuolella ja niiden yhteispinta-ala on arviolta viitisen hehtaaria eli reilut 10 prosenttia virkistysmetsän kokonaispinta-alasta.

Tutustuin Vaskisalon virkistysmetsään lämpimässä ja aurinkoisessa säässä 17.8.2010 noin neljän tunnin ajan.

Luontotyypit

Vaskisalon valtionmaalla on sekä varttuneita ja vanhoja että nuorempia metsiä. Yhteistä metsille on se, että niitä ei ole juuri käsitelty viime vuosikymmeninä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että puustossa on kerroksellisuutta ja erirakenteisuutta käytännössä kaikkialla, valtapuuston iästä riippumatta. Vanhemmat metsät (kuva 1) ovat keskittyneet etenkin rannan tuntumaan, mutta niitä on myös muissa osissa aluetta. Nuorehkoa metsää on erityisesti alueen eteläosan loivarinteisen mäen rinteillä ja laella.

Metsätyyppi vaihtelee Vaskisalossa mäntyvaltaisesta, kallioisesta kuivahkosta ja kuivasta kankaasta pienialaisiin tuoreen lehdon laikkuihin ja kosteaan saniaislehtoon. Yleisin metsätyyppi on tuore kangas.

Kuusivaltaisia varttuneita ja vanhoja metsiä (kuva 2), jotka ovat tyypiltään enimmäkseen tuoretta, mutta myös lehtomaista kangasta, on Vaskisalossa niin itä- kuin länsirannallakin ja rannoille laskevilla rinteillä sekä valtionmaan keskiosan notkon tuntumassa. Kuusen ohella puustossa on mäntyä, koivua ja haapaa. Siellä täällä alikasvoksena on myös harmaaleppää ja pihlajaa. Haavat ovat monin paikoin järeitä ja niissä on myös koloja (kuva 3). Suurimmat haavat löytyvät muutamista kohdista Vaskisalon itärantaa. Näiden muhkeiden puiden rungon halkaisija yltäne jopa 80 senttiin. Myös muutamat kuuset yltävät samanlaisiin mittoihin. Puusto on pääosin jokseenkin erirakenteista. Lahopuun määrä vaihtelee vähäisestä melko runsaaseen – enimmäkseen lahopuuna on kuusta, myös järeää, mutta paikoin lahoamassa on myös koivua (kuva 4) ja jopa haapaa (kuva 5). Paikoin riukumaista lahopuuta on paljon. Alueen keskiosan elävältä haavalta löytyi harvinaisen ketunkäävän esiintymä, ja harvinaista aniskääpää löytyi usealta ikivanhalta kannolta Liuttustenlahden etelärannan tuntumasta.

Mäntyvaltaisia, kallioisia kuivahkon ja kuivan kankaan metsiä on etenkin Vaskisalon valtionmaan pohjoisosassa sekä toisaalta aivan rannan tuntumassa niin itä- kuin länsirannalla. Männyt ovat paikoin jo melko vanhoja ja kilpikaarnoittuvia. Mäntyvaltaisissa osissa on sekapuuna jonkin verran kuusta ja koivua sekä kuivimmilla paikoilla katajaa. Puusto on pääosin jokseenkin erirakenteista aivan kuten kuusivaltaisillakin osa-alueilla. Kallioilla on myös hienoja jäkälikköjä. Mäntylahopuuta ja -keloja on jonkin verran siellä täällä (kuva 6). Länsirannan kalliomänniköstä löytyi elävältä männyltä vanhan metsän indikaattorilaji männynkäävän esiintymä.

Alueen eteläosan mäen laajempi nuorehko metsä on tyypiltään tuoretta ja kuivahkoa kangasta. Puustoltaan se on harventamatonta mänty–kuusi–koivu -sekametsää, jossa on jo jonkin verran riukumaista lahopuuta.

Vaskisalossa on vain muutama kosteikko: alueen keskiosan notkelmassa tieltä Liuttustenlahteen virtaa noromainen saniaislehtujuotti (kuva 7). Puusto on järeää ja kuusivaltaista, myös koivua kasvaa jonkin verran ja yksi järeä haapakin. Järeiden ylispuiden alla erirakenteisuutta on jossain määrin. Järeää koivu- ja kuusilahopuuta on jonkin verran, ja haapalahopuutakin hieman. Norojuotin pohjalla kasvaa runsaasti hiirenporrasta. Muusta lajistosta mainittakoon korpi-imarre, suo-orvokki, ahomansikka, sudenmarja, käenkaali ja metsäliekosammal. Juotin tuntumassa havaittiin ukkometso.

Virkistysmetsän eteläkärjessä on virallinen nuotiopaikka, joka lienee kohtalaisen vilkkaassa käytössä. Vaskisalossa on myös luontopolku, joka risteilee alueella pääosin rannan tuntumassa. Polku on tosin jäänyt viime aikoina pääosin unohduksiin ja kasvanut osin umpeenkin, sillä sitä on käytetty enimmäkseen vain siltä osin kuin se vie tienvarren parkkipaikalta nuotiopaikalle. Nuotiopaikan takana on pieni ruohoinen korpipainanne. Korpilaidun lajistoon kuuluvat muun muassa kurjenjalka, rentukka ja rönsyleinikki.

Vaskisalonn valtionmaan rannat ovat tyystin rakentamattomia, hienoja ja vaihtelevia. Kalliot hallitsevat rantoja monin paikoin, mutta alavammissa kohdissa, lahdenpohjukoissa ja etenkin alueen eteläkärjessä rantakasvillisuutta (mm. järviruokoa) on runsaammin.

Liito-orava

Vaikka elokuu ei suinkaan ole paras mahdollinen uhanalaisen liito-oravan havainnointiin, lajille ominaisia ulostepapanoita löytyi monesta paikasta eri puolilta Vaskisalonn valtionmaata (kuva 8). Liito-oravahavaintojen koordinaatit ovat seuraavat:

- järeä kolohaapa 6902557:3328748
- järeä haapa 6902583:3328750
- järeä haapa 6902577:3328737
- järeä haapa 6902647:3328791
- järeä kolohaapa 6902642:3328824
- järeä kolohaapa 6902700:3328895
- järeä haapa 6902982:3328992
- järeä kolohaapa 6902780:3328587
- järeä kolohaapa 6902705:3328554
- järeä kolohaapa 6902333:3329155
- järeä haapa 6902555:3329203
- kolohaapa 6902580:3329209
- kolo(?)haapa 6902596:3329195
- järeä haapa 6902505:3328810
- järeä kolohaapa 6902134:3328923

Yhteenveto

Vaskisalonn virkistysmetsä on luonnoltaan arvokas kokonaisuus ja se sopisi erittäin hyvin luonnonsuojelualueeksi. Alueella on monen ikäisiä metsiä, mutta hakkuita ei ole tehty missään osissa aluetta vuosikymmeniin. Tästä syystä alueen nuoremmatkin metsät ovat luonnonsuojelullisesti arvokkaita, sillä niiden puulajisuhteet ovat monipuoliset ja riukumaista lahoppuatakin on jo muodostunut. Metsähallitus on löytänyt alueelta METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet täyttäviä kohteita vain pari hehtaaria, mutta määrä on todellisuudessa selvästi suurempi – etenkin, kun nekin osa-alueet, jotka eivät täytä varsinaisia kriteerejä, ovat laajalti arvoluokan III kohteita.

Komeat rantakalliot ja yleensäkin rakentamattomat Näsijärven reitin rannat tuovat oman hienon mausteensa Vaskisalonn luonto- ja virkistysarvoihin. Vaskisalonn unohdetun luontopolun kunnostamista voisi pohtia virkistyskäytön edistämiseksi, kunhan se ei tapahdu luontoarvojen kustannuksella.

Huomattava lisäys Vaskisalons luontoarvoihin tulee siitä, että uhanalainen liito-orava elää alueella. Lajin viihtymistä Vaskisalossa edesauttaa muun muassa järeiden kolohaapojen runsaus. Liito-oravan esiintyminen nostaa myös merkittävän osan Vaskisalons metsistä METSO-arvoluokkaan I.

Liite 3. Valokuvia Vaskisalons valtionmaalta (otettu 17.8.2010)

Kuva 1. Vanhaa, järeäpuustoista metsää ja mäntylahopuuta Vaskisalons eteläosassa länsirannan läheisyydessä.

Kuva 2. Vanhahkoa kuusivaltaista metsää Vaskialon pohjoisosan itärannan tuntumassa.

Kuva 3. Järeä kolohaapa Vaskisalon keskiosassa.

Kuva 4. Koivu- ja kuusilahoppuuta Vaskisalon pohjoisosan itärannan tuntumassa.

Kuva 5. Haapalahopuuta Vaskisalon keskiosassa.

Kuva 6. Mäntymaapuu ja -kelo vanhahkossa mäntyvaltaisessa metsässä Vaskisalon keskiosassa.

Kuva 7. Kosteaa saniaislehtonorota Vaskisalossa keskiosassa tien ja Liuttustenlahden välissä.

Kuva 8. Liito-oravan jätöksiä Vaskisalon keskiosassa järeän kolohaavan tyvellä.